

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Cap. XXI. Vestphalia, Vestphalie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13167

CAPVT XXI.

Vestphalia.

CERTISSIMVM est Saxonas ad Rhenum vsque extendisse ditionem suam, indeque toti Europæ terribiles nauigijs suis in Galliam, Hispaniam, & Britanniam bellum cladésque circumtulisse. Quia igitur rätum agri occupabant, ditionem suam in duas discernebant partes, Orientalem de quâ egimus in Saxonia, & Occidentalem quæ nobis in hac tabulâ repræsentatur. Et ab eo tempore, hoc est ab annis fere nongētis, Occidentalis Saxonia nomen durat: est enim *Vuest* Occidens, & *Valen*, seu *Phalen* veteri linguâ Saxonica, *pullus equinus*, qui insigne Saxonum fuit. Laudatur plurimum pernæ Vestphalicæ, quas vno nomine Moguntinas appellamus; Regio maximè pascuis diues, & tamen aëris purioris.

§. I. *Frisia Orientalis*, la Frise Orientale, Belgicè l'Oost-Friesland.

EMSLAN- { AMASIA: *Emden*, ad Fl. Amasium *Ems*, portus
DIA } commodissimus, vrbs diues, & munita cum palatio
Emsland. } Comitibus.

NORDENLANDIA { Norda: *Norden*, vrbs sine mœnibus amplissi-
Nordland. } ma, & diues, cum portu commodissimo.

BROECMERLANDIA { Mariana: *Marienhau*, seu *Marienhoue*,
Broccmerland. } nundinis suis oppidum celebre.

HARLINGIA { Witmundia: *Witmund*, vbi castrum luculentum.
Harlingeland. } Essena: *Essens*, in regione infertili.

VANGERLANDIA { Pakendium: *Pakens*, non procul ab ostio *Ie-*
Vangerland. } uer Fl.
Minfia: *Mints*, in littore Boreali.

AVRIKIA { AVRIKVM: *Aurik*, loco infertili inter myricas, tamen
Auriker- } pecore diues: hîc iam Princeps habitat in castro
land. } pulcherrimo, & amœnissimo.

REI-

REIDERIA { Cuius magna pars aquis obruta est inundatione quæ
Reiderland. } Frisiam afflixit anno 1277.

MOERMER- { Lera: *Leer*, nundinis suis incluta. Porrò Regio
LANDIA } sic dicta est à paludibus, quibus interscilla
Moermerland. } est.

TRANSLÆDANIA { Volla: *Vollen*, ad Fl. *Ems*, & incile, quo ea re-
Auerledingerland. } gio fit fertilior, & pabulo læta.

LENGA *Lengen*. } Remia: *Remds*, in regione ob paludes imperuiã.

OSTRINGA { Friburgum: *Friburk*. Eius regiunculæ pars magna
Ostringen. } spectat ad Comitatum sequentem, in quem infer-
tus Comitatus *Ieuer*.

RVSTRINGA { Heppensium: *Heppens*, ferè ad maius ostium Fl.
Rufstringen. } *Iade*, regio effunditur ad sinum *dat-Brach*.

§. 2. Comitatus Oldenburgensis, Comté d'Oldembourg.

OLDENBURGENSE { Oldenburgum: *Oldembourg*, ad Fl. *Læ-*
TERRITORIUM } *tam*: Comites hîc potentissimi, ex qui-
Territoire d'Oldembourg. } bus Reges Daniæ prodierunt.

STEDINGA { Delmenhorstia: *Delmenhorst*, caput Comitatus ad
la *Ssedin-* } Fl. *Delme*, qui auctus aliis duobus fluuiolis cadit
gerlande. } in *Vifurgim le Vesper*.

STANLANDIA { Ouelguna: *Ouelgun*, castrum egregiè muni-
la *Stanlande*. } tum.

BVTIADA { Languarda: *Languarden*, è cuius regione in mari arx
Butiadin- } *Mellum*, excitata à Comitibus, quam mare hausit,
ger. } visunturque tantùm eius reliquæ.

VOSTENLANDIA { Holla: *Hollen*, ad Fl. *Lætam*.
Vostenland. } *Huntorpia noua*: *Nien Huntorp*.

MOERIMA *Moërin*, { Niembrokia: *Niembrok* } *Iada*: *Iade*, ad Fl.
feu *Moërimè*. } *Merkerka*: *Merkerko* } cognominem.

COMIT. IEVERENSIS { *Ieuera*: *Ieuer*, ad Fluuiolum cognomi-
Comté de *Ieuer en* } nem, qui cadit in sinum *Iade*, quod no-
Ostringen. } men ei tribuit alter Fluuiolus.

§. 3. *Episcopatus Monasteriensis*, l'Euesché de Munster: in 14. *Præfecturas diuisus, quæ ab urbibus his nomen habent.*

MONASTERIVM: *Munster*, ad Fl. *Aa*, in *Visurgim* influente. Ciuitas sic dicta à Cœnobio in honorem B. Virginis, ab Hermanno condita. Celebris est obsidione *Ioannis de Leydem* Anabaptistæ, qui se Regem *Israël & Sionis* asserbat. Hæc vrbs sita est in *Præfectura Volbek*, cui cognominis vrbecula est ad Fl. *Angel*.

Bukoltia: *Bokolt*, ad Fl. *Aa*.

Aahusium: *Aahus*, ad prædictum Fl. Hic quoque Comitatus *Gerren*.

Dulmana: *Dulman*, ad montium radices sita vrbecula.

Hoftmaria: *Hoftmar*, in loco aspero sita vrbecula.

Verna: *Verne*, vrbecula non procul à *Luppia* Fl.

Stromberga: *Stromberg*, olim Imperij *Burgrauia*tus: circa urbem saltus, vbi *Quintilius Varrus* cum 3, legionibus cæsus est.

Sassemberga: *Sassemberg*, inter Fl. *Hessèl & Ems*.

Benerga: *Benergen*. In eadem quoque ditone *Rhena Rheine*, ad Fl. *Ems*.

Stenfortia: *Steenfort*, vel *Steenuord*, burgus peramplus, caput Comitatus ad Fl. *Aa*, cognomento *Vettring*.

Meppa: *Meppen*, quem aliqui ab hoc Episcopatu reuellunt, Comitatus *Tekelburgen*sis est, ad Fl. *Hassè*. Hæc *Præfectura* dicitur aliter *le pays d'Humelink*.

Cloppenburgum: *Cloppembourg*, ad initia Fl. *Soste*.

Veçta: *Veçte*, ad initia Fl. *Hassè*.

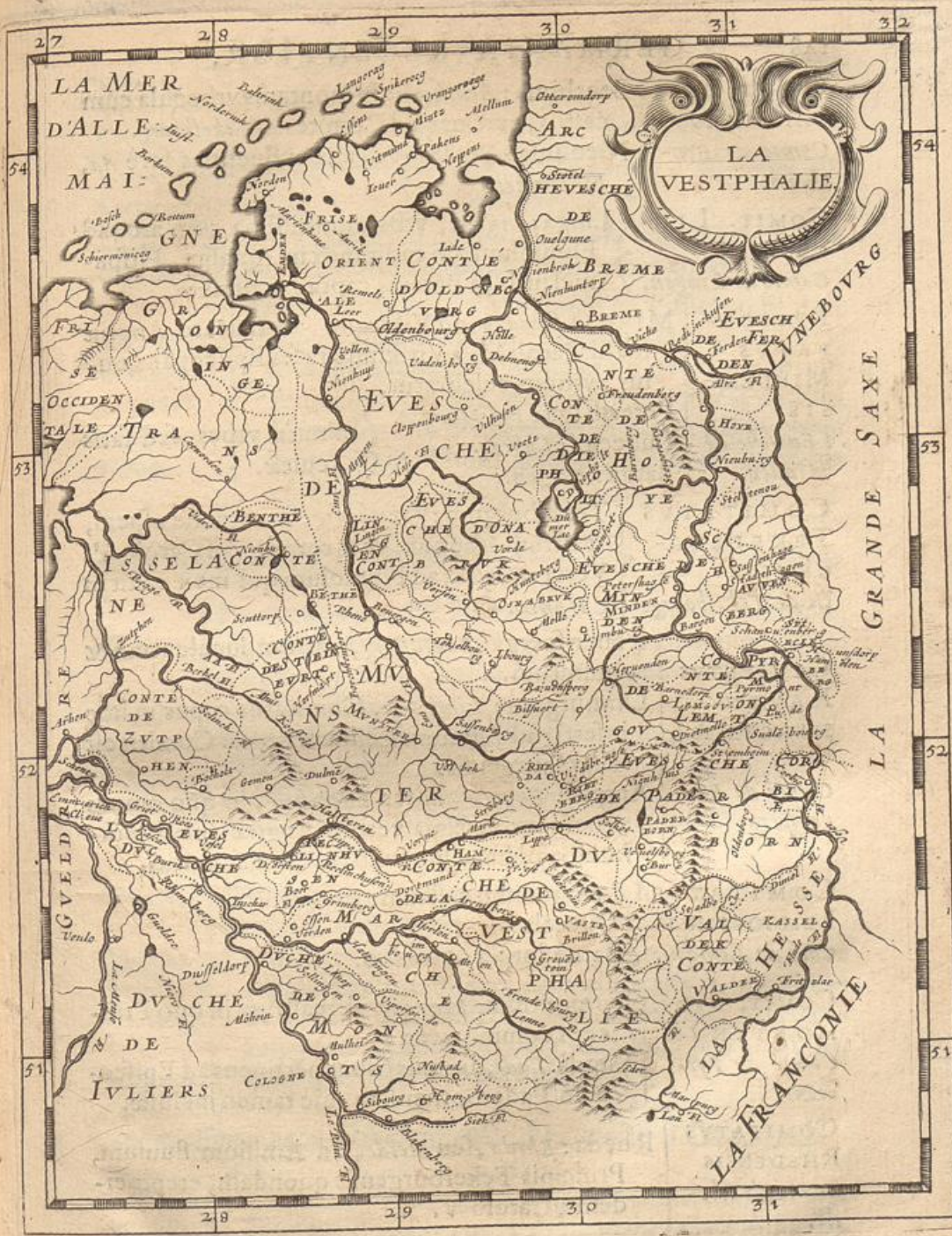
Vilhusa: *Vilhusen*, ad Fl. *Huntz*, qui cadit in *Visurgim*.

§. 4. *Minores ditones Vestphaliæ.*

COMITATUS HOYENSIS le Comté d'Hoye. { *Hoya*: *Hoye*, ad *Visurgim*, *Luneburgici* iuris.
Nouemburgum: *Nienburg*, ad eundem Fl. *uuium*.
Stigerberga: *Stigerberg*, ad Fl. *Ouwe*, sicut & *Barenburg* alia vrbecula.

COMIT. DIEPHOLTIENSIS Comté de Diepholt. { *Diepholtia*: *Diepholt*, ad Fl. *Huntz*, cū procedit ex lacu *Demmerâ Demmer*, qui quatuor ditones attingit; pertinet ad *Luneburgensem*.

COMIT. BENTHIMENSIS { Benthima: *Bentheim*, in montanis vrbecula cum castro, pertinet ad Comites de *Tekelbourg*.
 Comté de *Bentheim*. { Nienhufa: *Neufhausen*, ad confluentias ferè *Aa*, & *Dinkel*.

COMIT. LINGENSIS { Linga: *Lingen*, vrbs munitissima cum arce ad Fluuiolum qui cadit mox in *Amasim*, Hispanici iuris, à *Batauis* capta, & perditâ.
 Comté de *Lingen*.

EPISCOPATUS MINDENSIS { MINDA: *Minden*, ad *Visurgim*, in Ducatu *Angrix* suafu *Caroli M.* à *Vitikingo* factâ Episcopalis, cuius *zythum* celebratur.
l'Evêché de Minden. { *Petershaga*: *Petershagen*. } minutæ vrbes, sed satis
 { *Lubecka*: *Lubeck*. }
 { *Barga*: *Bargen*. } cultæ.

COMITATUS TEKELBURGENSIS { *Tekelburgum*: *Tekelbourg*, in regione asperâ, castrum ereptum, vt & tota ditio à *Carolo V.*
C. de Tekelbourg. { *Verfa*: *Versen*, ad Fluuiolum qui mox cadit in *Huntz*.

COMITATUS RAVENSBERGENSIS { *Rauensperga*: *Rauensberg*, castrum luculentum & munitum.
Comté de Rauensberg. { *Limburgum*: *Limburg*, Comitatus caput in hoc inferti, ad Fluuium *Lennam* *Leune*: Comitatus est *Tekelburgensis*.
 { *Angria*: *Engern*, aliter *Engerhen*, in quo omnes agnoscunt vestigia veteris *Angrix* sub *Vitikingo*: ad hanc hic *Saxo* creditur sepultus.

COMITATUS LEMGOVIENSIS { *Lemgouium* castrum: *Lemgou*.
Côte de Lemgou. { *Ditmela*: *Dietmell*.
 { *Barnedorpia*: *Barndorp*.

COMIT. PYRMONTINVS { *Pyrmontium*: *Pyrmont*, vbi castrum in quo *Princeps* commoratur.
Comté de Pyrmont. { *Lugdâ*: *Lude*, ditionis caput pertinens ad Episcopum *Paderbornensem*, hic tamen inclusæ.

COMITATUS RHEDENSIS { *Rheda*: *Rheda*, seu *Reide*, ad *Amisium* fluuium, Principis *Tekelburgensis* quondam, erepta eadem à *Carolo V.*
Comté de Rheda.

COM. RIETBERGENSIS } Ritberga: *Rietberg*, ad Fl. *Ems*, cum
Comté de *Rietberg*. } hausit la *Vurle* Fluiolum.

COM. REKENBERGENSIS } Vidda: *Viddenbruge*, ad Fluium
Comté de *Rekenberg*. } Amasim.

C. LUPPIENSIS } Luppia: *Lippe*, ad Fluium cognominem cum
Côté de la *Lippe*. } castro luculento, vbi Comes commoratur.

ABBATIA } Corbeia: *Coruei*, Gallicè *Corbie*, ad Visurgim Fl. Ab-
COR- } batia prædiues ad similitudinem Gallicæ excitata,
BIENSIS } & magnis redditibus locupletata per Ludouicum
Abbaye de } Pium, qui in illam traduxit ex Corbeia Gallicâ
Coruey. } Monachos qui Euangelium in partes Aquilonares
propagarent. Huius tractus Abbas, & Dominus
est Princeps Imperij.

§. 5. *Episcopatus Paderbornensis*, l'Euesché de Paderborn.

C I S } PADERBORNA, vel Padrabruna Ammoino: *Paderborn*,
MON- } àriuulo *Pad*, qui ex summi altaris pede erumpit: hîc
Episcopatus à Carolo Magno conditus post deu-
ctum Vidikindum.

T A N A } Nienhusia: *Nienbus*, ad Fl. *Lippe*, regione syluestri.

REGIO } Solkotia: *Solkot*, vbi nobilissimæ salinæ.

REGIO } Beuelsburgum: *Veuelsborg*, ad Fl. *Alm*.

REGIO } Bura: *Buren*, Baroniatus ad Fl. *Alm*, nobilissimi Baro-
nis sedes.

TRANS } Varburgum: *Varborg*, vrbs primaria huius regionis.

MON- } Brakela: *Brakel*, opimo loco sita, vrbs Imperialis.

T A N A } COMITATUS de *Suatemberg*, & *Oldemborg* olim, nunc

REGIO } regiunculæ hîc insertæ cum vrbeculis in montibus

REGIO } defixis; parent Episcopo Paderbornensi, & Comiti

REGIO } Luppienti, sed diuersis conditionibus, postquam illi

REGIO } Principes fœdere iuncti sunt.

§. 6. *Episcopatus Osnaburgensis*, l'Euesché d'Osnabruk.

OSNABURGA, seu Osseburgum, *Osnabruk*, aliter *Ossembruge*,
in valle ad Fluium *Hassam Haës*, Episcopalis à Carolo M. fa-

Et ad Saxonas continendos in officio; hoc bello hæreticis assignata dum de fœdere deliberatur.

Vorda: *Vorde*, in cuius ditione optimi Falcones capiuntur.

Kaquenberga: *Kaquenbruge*, in limite Monasteriensi.

Hunteburgum: *Hunteborg*, ad lacum Demmeram, regione syluestri.

Mella: *Melle*
Iburgum: *Ibourg* } Vrbeculæ in limite Rauenspergenfi.

§. 7. *Ducatus Westphaliae*, la Duché de Westphalie.

VASTA: *Vaste*, metropolis huius Ducatus in opimâ regione sita, iuxta quam salinæ nobiles.

ARENSBERGA: *Arensberg*, in peninsulâ quam facit Fluvius Rhura *Roer*, caput Comitatus concessi à Comite suo quòd Archiepiscopus Coloniensem vexasset, vnde se Ducem Westphaliæ nominat hic Elector Archiepiscopus.

Molhemum: *Molhem*, ad Fl. Monum *Moem*.

Frendeburgum: *Frendebourg*, Electoris vrbecula lauta, non procul à fontibus Fluij *Venne*.

Grauestinum: *Grauenstein*.

COM. RECLIN-
CHVSANVS

C. de Reclinchusen,
seu Vestrecling.

Reclinchusa: *Reclinchusen*, ad fluuiolum qui cadit in Luppam. Hæc regio à quibusdam Episcopatu Monasteriensi adscribitur, ab aliis inseritur Ducatui Westphaliæ, cui opinioni lubentiùs subscribimus.

Boeria: *Boer*.

Dorsta: *Dorsten*, ad Luppam Fl.

§. 8. *Ditiones Ducis olim Iuliaci.*

COMI-
TATVS } HAMVM: *Ham*, caput regionis ad Luppam Fl.
Markia: *Mark*, castrum vnde regioni nomen impositum est.
Altenum: *Alien*, castrum perlepidum, vnde antea Comitatu nomen, & præcipua Comitatus sedes.

MAR-
CHIAE } Iserlonia: *Iserlon*
Nouostadium: *Neufstad* } Vrbeculæ tenues.

- la Com-
té de
Mark, Verda: *Verden*, ad Fluum Ruram *Roer*, Gallis *Roure*,
ex Abbatia vrbis.
- aliis, de
la Mar-
che, SvsATVM: *Soest*, vrbis Imperialis reuulsa ex Ducatu
olim
d'Alten. Westphaliæ, cultissima & diues.
- TREMONTIA: *Dortmund*, vrbis item Imperialis & libera,
olim Comitatus cognominis caput.
- ESSA: *Essen*, vrbis Imperialis vbi Abbatia prædiues, &
Abbatissa nobilium Canonicarum prædiues Imperij
Princeps: hîc fiunt catapultæ totâ Europâ celes-
timæ.
- DVCATVS DVSSELDORPIA: *Dusseldorp*, vbi Fluuius *Dussel* cadit in
Rhenum; dicitur nutritrix Colonia; olim Ducis sedes,
nunc etiam Academia suâ celebris.
- MON- Monhemum: *Monheim*, ad Rheni ripam dextram.
Sollinga: *Sollingen*, ad Fl. *Vipper*.
- TEN- Mulhamum: *Mulheim*, vrbis recens condita, & firmissi-
ma ad Rhenum.
- SIS Sigeburgum: *Sibourg*, non procul à confl. Sigi *Sieg*, &
Beuil.
- le Du- Blakemberga: *Blakemberg*, aliter *Brakeruel*.
ché de Homberga: *Homberg*, ad initia Fl. *Beuil*.
Montz, Vipperfordia: *Vipperford*, aliter *Vipperuerde*, ad Fluum
de Berg. *Vipper*, vrbecula nitidissima.
- DVCATVS quoque CLIVENSIS, du Duché de *Cleues*, pars
trans-Rhenanâ, de quâ egimus in Germaniâ trans-
Rhenana.

COMITATVS VALDECENSIS, à plerisque etiam *Vestphaliæ* adiudica-
tur. De quo egimus in *Franconiâ* vbi eum *Hassia* coniunximus, ne prin-
cipum ditones reuelleremus.